

Nr 77.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1927 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående avlöningen för kvinnlig innehavare av befattningen såsom förste uppsyningsman å manlig avdelning vid hospital m. m.

(3:e avd.)

Uti en inom första kammaren av fröken *Kerstin Hesselgren* väckt motion, nr 82, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har hemställts, att riksdagen ville besluta, att kvinna, som sköter förste uppsyningsmans befattning å manlig avdelning vid hospital, skall vara berättigad att jämväl uppbära den lön, som tillfaller manlig innehavare av befattningen, samt att fröken *Signe Dahlström* vid Strängnäs hospital må äga rätt uppbära denna lön retroaktivt från behörighetslagens ikraftträdande.

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat medicinalstyrelsens yttrande, vilket såsom bilaga (Bil. 1) närslutes detta utlåtande.

Såsom medicinalstyrelsen i sitt yttrande i ärendet framhållit, har värderna av sinnessjuka under senare tid ansetts böra i regel anförtros åt sköterskor, dock att vissa kategorier av sinnessjuka män alltjämt måste vårdas av skötare. Vid fastställandet av löneförmånerna åt denna personal liksom åt sjukvårdspersonalen i övrigt har ock denna uppdelning kommit till uttryck. Sjukvårdspersonalens avlöningar äro sålunda bestämda till nu utgående belopp utan hänsyn till det förhållandet om tjänstgöringen är förlagd till mans- eller kvinnoavdelningar, och hava avlöningarna fastställts efter gjorda jämförelser med de löneförmåner, som utgå till statstjänare med motsvarande arbete på andra områden än hospitalen.

Enligt motionärens mening borde den omständigheten att en kvinna — i förevarande fall en förestånderska — som försöksvis placerats att förestå en manlig avdelning vid hospital, föranleda, att samma löneförmåner borde tillkomma henne som en ordinarie uppsyningsman. Till en dylik uppfattning kan utskottet icke ansluta sig. Förutom oegentligheten däri att tilldela en befattningshavare, som på grund av en försöksvis genomförd organisatorisk anordning fullgör åligganden, som ankomma på annan befatt-

*Utskottets
yttrande.*

ningshavare, dennes lön, vill utskottet såsom sin mening framhålla, att ett beslut i enlighet med motionärens förslag skulle innebära ett sönderbrytande av de principer, som kommit till tillämpning vid bestämmandet av nu utgående löneförmåner för hospitalspersonalen. Konsekvenserna av ett beslut i angiven riktning äro ock påtagliga. Ett bifall till förslaget skulle sålunda uppenbarligen medföra, att — på sätt medicinalstyrelsen ävenledes påpekat — krav på samma avlöning, som tillkommer den manliga sjukvårdspersonalen, skulle framställas av all kvinnlig sjukvårdspersonal samt av arbetsförestånderskor vid förordnanden på mansavdelningar.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet avstyrka motionärens förslag och hemställer alltså,

att fröken Hesselgrens ifrågavarande motion, I: 82, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 april 1927.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtande nr 72.

Reservation

av herrar *Nilsson* i Malmö, *Anderson* i Råstock, *Törnkvist* i Karlskrona och *Kristensson* i Göteborg.

Bil. 1.

Till Riksdagens statsutskott.

Genom beslut den 18 mars 1927 har Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen att till riksdagens statsutskott avgiva yttrande över en av fröken Kerstin Hesselgren inom riksdagens första kammare väckt motion, nr 82. däri hemställts, »att riksdagen ville besluta, att kvinna, som sköter första uppsyningsmansbefattning å manlig avdelning vid hospital, skall vara berättigad att jämväl uppbära den lön, som tillfaller manlig innehavare av befattningen, samt att fröken Signe Dahlström vid Strängnäs hospital må äga rätt uppbära denna lön retroaktivt från behörighetslagens ikraftträdande».

Med anledning härav vill medicinalstyrelsen framhålla följande.

Sjukvårdspersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka utgöres av uppsyningsmän av första och andra klass, skötare, extra ordinarie skötare och skötarelever med tjänstgöring uteslutande å manliga avdelningar samt förestånderskor av första och andra klass, översköterskor, sköterskor, extra ordinarie sköterskor och sköterskeelever med tjänstgöring å kvinnliga samt till en del å manliga avdelningar.

Den allmänna kroppsliga sjukvården har sedan urminnes tider tillhört så gott som uteslutande kvinnorna. Det kvinnliga väsendet och kynnet är betydligt mera än det manliga ägnat för sjukvårdsarbete. Den militära sjukvården handhades med hänsyn till de med densamma förenade strapatser ända in i vår tid av män — sjukvårdssoldater. Under de senare årtiondena och särskilt under det stora världskriget kommo dock sköterskor till stor användning även i denna sjukvård.

Vad beträffar sinnessjukvården har alltintill var tid fördelningen varit den, att de sinnessjuka männen vårdats av män — skötare — och de sinnessjuka kvinnorna av kvinnor — sköterskor. Härutinnan har emellertid under de senaste 20 åren skett en förändring. I samma mån som sinnessjukvården humaniserats har vården av sinnessjuka män anförtrotts åt sköterskor. År 1912 voro 48 översköterskor och sköterskor anställda å mansavdelningar vid hospitalen; år 1925 uppgick antalet till 257. Uttryckt i procent av antalet sjukvårdsbetjäning å mansavdelningarna utgör detta sistnämnda antal 22 procent.

Anställande av sköterskor å mansavdelningarna vid sinnessjukhusen är föremål för mycket intresse hos sinnessjukvårdens målsmän. Medicinalstyrelsen har också i cirkulär till samtliga hospitalsdirektioner i riket uttalat önskvärdheten av att, då nu vid öppnandet av Hälsingborgs hospital åtskillig sjukvårdspersonal från andra hospital kommer att dit överflyttas och vakanser sålunda komma att uppstå vid en del hospital ävensom framdeles vid uppkommande ledigheter, möjligheten och lämpligheten att i större utsträckning än hittills utbyta manlig personal å mansavdelningar mot kvinnlig tages under noggrann omprövning.

Emellertid finnes det vissa kategorier av sinnessjuka män, vilkas vård med hänsyn till deras våldsamma uppträdande och deras kroppsliga krafter måste överlätas åt skötare. I främsta rummet gäller detta kriminalavdelningen och de s. k. fasta paviljongerna men även vissa avdelningar för oroliga sinnessjuka män, varförutom ledningen av de manliga patienternas utarbeten måste anförtros åt skötare.

Vården av sinnessjuka bör alltså i regel anförtros åt sköterskor, dock att vissa kategorier av sinnessjuka män alltjämt måste vårdas av skötare.

Denna uppdelning har ock kommit till uttryck vid fastställande av avlöning åt sjukvårdspersonalen. I gällande avlöningsreglemente äro avlöningarna fastställda för »skötare» och »sköterskor» oberoende av om tjänstgöringen är förlagd till mans- eller kvinnoavdelningar. Avlöningarna äro fastställda med hänsyn till motsvarande arbete på andra områden än hospitalen.

Vad här ovan anförts angående skötare och sköterskor gäller alla kategorier av skötarpersonalen.

Vad så beträffar den i motionen omförmälda Signe Dahlström, som tjänstgör såsom förestånderska å mansavdelningen vid Strängnäs hospital, har styrelsen infordrat yttrande från överläkaren vid hospitalet E. Lauritzen, vilket här bifogas¹, och till vilket styrelsen tillåter sig att hänvisa. Av den redogörelse, som överläkaren Lauritzen lämnar beträffande Signe Dahlströms åligganden såsom förestånderska å mansavdelningen, framgår, att dessa åligganden äro i huvudsak desamma, som tillkomma förestånderskor på kvinnoavdelningar. Den avlöning, som tillkommer Signe Dahlström såsom förestånderska av första klass vid Strängnäs hospital, utgör per månad och med dyrtidstillägg 380 kronor eller, efter avdrag för bostad, kost m. m., 277 kronor. Motsvarande avlöning för uppsyningsman av första klass är 432 kronor 50 öre respektive 327 kronor.

Ett bifall till motionen skulle givetvis komma att medföra mycket vittgående ekonomiska konsekvenser, då helt visst krav på samma avlöning, som tillkommer den manliga sjukvårdspersonalen, skulle framställas av även hela den övriga kvinnliga sjukvårdspersonalen vid förordnanden på mansavdelningar, ävensom av arbetsförestånderskor på dylika avdelningar.

På grund av det nu anförda får medicinalstyrelsen för sin del hemställa om avslag på förevarande motion.

Stockholm den 29 mars 1927.

B. BUHRE.

RICHARD STENBECK.

Karl Leijer.

Bil. 2.

Till Kungl. Medicinalstyrelsen.

Med anledning av en inom Första kammaren av fröken Kerstin Hesselgren väckt motion angående avlöningen för kvinnlig innehavare av befattningen såsom förste uppsyningsman å manlig avdelning vid hospital m. m. har kungl. styrelsen i skrivelse den 17 mars 1927 anmodat mig inkomma med de upplysningar rörande förestånderskan å härvarande mansavdelning

¹ Se Bil. 2. vid utlåtandet.

Signe Dahlströms åligganden och de uppgifter i övrigt, som kunna vara av intresse vid ett eventuellt utlåtande av kungl. styrelsen till statsutskottet.

Med anledning härav får jag vördsamt anföra följande.

Fröken Dahlström, som sedan anstaltens öppnande innehaft nämnda befattning, har hela tiden fullgjort de åligganden, som tillhöra uppsyningsmansbefattning av 1:a klass såväl beträffande sjukvårds- som personalange-lägenheter samt persedelvård och patienternas medelsförvaltning.

Uppsyningsmannen har närmast under överläkare och syssloman anordnat och tillsett patienternas arbete utomhus och i verkstäderna, haft omsorg om erforderliga reparationer o. d. beträffande avdelningarnas möbler och byggnadstekniska utrustning samt förestått den ogifta sjukvårdspersonalens bostadsförläggning. I övrigt har han biträtt förestånderskan i sjukvården och i vad som rört personalens tjänstgöring.

Förestånderska och uppsyningsman hava, i likhet med förestånderskorna av 1:a och 2:a klass å kvinnoavdelningen, närvarit vid den dagliga läkarekonferensen.

Vid en överläkare rond i veckan hava båda varit följaktiga, vid alla övriga läkare ronder endast förestånderskan.

Vid ledighet (utan vikarie) för endera har den andre skött bådas sysslor; förestånderskan har sålunda därvid omhänderhaft även patienternas sysselsättning i utearbete.

Jag kan sålunda vitsorda, att fröken Dahlström utfört ett arbete, som är fullt likvärdigt med uppsyningsmannens av 1:a klass på andra hospital och kan tillägga, att hon utfört detsamma på ett synnerligen förtjänstfullt sätt.

Det har sålunda visat sig, att en uppsyningsmans av 1:a klass göromål kunnat tillfredsställande bestridas av en förestånderska, ett förhållande som synes motivera dessa båda tjänsters, den likvärdiga föreståndersketjänsten å kvinno sidan givetvis inbegripen, placerande i samma lönegrad.

Strängnäs hospital den 22 mars 1927.

E. Lauritzen.
Överläkare.